

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Μια ιστοεξερεύνηση (WebQuest) για τον Μανόλη
Αναγνωστάκη»

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι .Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μια ιστοεξερεύνηση (WebQuest) για τον Μανόλη Αναγνωστάκη

Δημιουργός

Νικόλαος Κούκης

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Λυκείου

Χρονολογία

Μάιος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Οκτώ (8) διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Ψηφιακή τάξη (σε περιβάλλον moodle, edmodo ή σε αντίστοιχες διαδικτυακές πλατφόρμες), Ιστοεξερεύνηση (WebQuest)

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προκειμένου να υλοποιήσει το παρόν σενάριο ο εκπαιδευτικός, πρέπει να έχει: (α) εμπειρία στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας των μαθητών και (β) τη

δυνατότητα να δημιουργήσει και να διαχειριστεί μια ιστοεξερεύνηση (WebQuest), καθώς και ένα ψηφιακό βιβλίο με Web2.0 διαδικτυακές εφαρμογές .

Οι μαθητές είναι αναγκαίο να έχουν: (α) άνεση στην αναζήτηση/ταξινόμηση/αξιοποίηση πληροφοριών του διαδικτύου, (β) εξοικείωση με ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου και (γ) εμπειρία στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας.

Πριν την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου πρέπει να έχουν έλθει οι μαθητές σε επαφή με τη διδακτική μεθοδολογία της ιστοεξερεύνησης, για να αντιληφθούν τη φιλοσοφία της. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αφιερώσει για τον σκοπό αυτό τουλάχιστον μια διδακτική ώρα, δείχνοντας κάποιες «καλές» ιστοεξερευνήσεις, επιδιώκοντας τη δημιουργία θετικής διάθεσης και αποδοχής του περιβάλλοντος της ιστοεξερεύνησης από τους μαθητές.

Τέλος, οι προϋποθέσεις υλικοτεχνικής υποδομής, που αφορούν τη σχολική μονάδα είναι η ύπαρξη: (α) εργαστηρίου πληροφορικής με τουλάχιστον πέντε (5) ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ώστε να αντιστοιχεί ένας σε κάθε ομάδα εργασίας, καθώς και (β) αίθουσας προβολών ή ένας φορητού ηλεκτρονικού υπολογιστή με βιντεοπροβολέα, ώστε απλή προβολή ψηφιακού πολυμεσικού υλικού να είναι εφικτή και χωρίς τη μετακίνηση των μαθητών στο εργαστήριο πληροφορικής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα του παρόντος σεναρίου είναι να μελετήσουν οι μαθητές τη ζωή και το έργο του ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη με σημείο αναφοράς υλικό που θα αντλήσουν από

το διαδίκτυο με τη συνδρομή μιας ιστοεξερεύνησης που έχει δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτό. Για την πραγματοποίηση της διαδικασίας εύρεσης, μεταφόρτωσης και επεξεργασίας του σχετικού υλικού από το διαδίκτυο, οι μαθητές θα εργαστούν, για τέσσερις, από τις συνολικά οκτώ, διδακτικές ώρες, στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, σε ομάδες με διαφορετικά φύλλα εργασίας και πολλαπλά επίπεδα/άξονες διερεύνησης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το συγκεκριμένο σενάριο έχει ως βασική επιδίωξη να γνωρίσουν οι μαθητές τον άνθρωπο και ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη και μέσα από το έργο του να έλθουν και σε επαφή με τα χαρακτηριστικά των ποιητών της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Για την επίτευξη της στόχευσης αυτής υιοθετείται η προσέγγιση του μαθήματος της λογοτεχνίας με την αξιοποίηση των ΤΠΕ, γεγονός που σηματοδοτεί την αναγκαιότητα μετατόπισης, τόσο του εκπαιδευτικού, όσο και των μαθητών, από την παραδοσιακή σε μια νέα εγγράμματη ταυτότητα. Κατά την πορεία του σεναρίου, δίνεται μεγάλη έμφαση η μετατόπιση αυτή να μην περιοριστεί μόνο στη μελέτη κειμένων μέσα από την οθόνη ηλεκτρονικών υπολογιστών με την επίφαση της καινοτομίας αλλά να γίνει σαφής η διαφορά της μελέτης ψηφιακού από τη μελέτη έντυπου υλικού.

Οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, εισέρχονται στον χώρο της ιστοεξερεύνησης και ακολουθώντας τα βήματα της εφαρμογής εμπλέκονται σε μια κατεξοχή «οργανωμένη δραστηριότητα όπου υπάρχουν όλα τα βήματα από την αρχή, η συλλογή πληροφοριών, η διαδικασία, η αξιολόγηση, ενσωματωμένα σε μια ενιαία συλλογή» (Βακαλούδη 2010: 424). Σύμφωνα με την ενότητα «Παιδαγωγικά χαρακτηριστικά των ιστοεξερευνήσεων», της ελληνικής πλατφόρμας δημιουργίας και φιλοξενίας ιστοεξερευνήσεων OpenWebQuest, ένα από τα σημαντικά πλεονεκτήματα των ιστοεξερευνήσεων είναι ότι «εστιάζουν στην αξιοποίηση και εφαρμογή των πληροφοριών με στόχο την επίλυση προβλήματος και όχι την απλή αναζήτηση

πληροφοριών στον Παγκόσμιο Ιστό», καθώς και το ότι «αντιμετωπίζουν τα προβλήματα των μαθητών που αφορούν στον προσανατολισμό, την υπερφόρτωση και ελλειμματική προσήλωση στο στόχο αναζήτησης και, κατά συνέπεια, διαμορφώνουν προϋποθέσεις δημιουργικής αξιοποίησης του πληροφορικού υλικού που βρίσκουν στον Ιστό» (OpenWebQuest 2013).

Επομένως, η όλη διδακτική πορεία, μέσω της ιστοεξερεύνησης, δεν αρκείται στο να αναζητήσουν οι μαθητές μόνοι τους υλικό από το διαδίκτυο, να το αξιολογήσουν και να το αξιοποιήσουν αλλά παρέχει μια ολοκληρωμένη πορεία με δομημένα βήματα, βοηθώντας τους μαθητές να επικεντρωθούν στο ζητούμενο των εργασιών τους και να αποφύγουν τη σπατάλη χρόνου στη συλλογή στοιχείων.

Για την ανάδειξη της «φιλοσοφίας» του σεναρίου είναι σκόπιμο να παρατεθούν εδώ οι άξονες/ερευνητικά πεδία ενασχόλησης των ομάδων. Έτσι, η πρώτη ομάδα αναλαμβάνει την έρευνα υλικού που αφορά τη ζωή του ποιητή, η δεύτερη ομάδα μελετά υλικό για την εποχή στην οποία έζησε και η οποία επηρέασε το έργο του, η τρίτη ομάδα ερευνά το έργο του και θα αξιοποιήσει ψηφιακό υλικό που περιλαμβάνει μελοποιημένα ποιήματα και αναγνώσεις ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη, η τέταρτη ομάδα διαβάζει κείμενα στα οποία διατυπώνεται κριτική για το έργο του και η πέμπτη και τελευταία ομάδα υλοποιεί δραστηριότητες με σημείο αναφοράς τηλεοπτικές εκπομπές και σύγχρονες ιστοσελίδες που έχουν θέμα τον ίδιο και το έργο του. Οι εργασίες των ομάδων, όμως, δεν τελειώνουν εδώ. Όλες οι ομάδες καλούνται να μελετήσουν ποιήματα από το έργο του Μ. Αναγνωστάκη και στη συνέχεια να δημιουργήσουν και να δημοσιεύσουν ένα ψηφιακό βιβλίο, στο οποίο θα έχουν επιλέξει να παρουσιάσουν κάποια από τα ποιήματα του Μ. Αναγνωστάκη. Η ανθολογία αυτή με πρόλογο των ίδιων των μαθητών θα δημοσιευτεί στο διαδίκτυο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Να γνωρίσουν τις συνθήκες ζωής στη χώρα μας κατά τη μεταπολεμική περίοδο με σημείο αναφοράς το έργο του συγκεκριμένου ποιητή και μελέτη επιπλέον ιστορικών στοιχείων.
- Να γνωρίσουν ιστοχώρους που ειδικεύονται στη μελέτη της λογοτεχνίας και της ποίησης ειδικότερα και ενδέχεται να καλύψουν μελλοντικές ανάγκες τους για έρευνα ή/και ψυχαγωγία.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τον ποιητή Μ. Αναγνωστάκη, το έργο του και τον τρόπο γραφής του μέσα από τη μελέτη υλικού από το διαδίκτυο.
- Να αναζητήσουν/γνωρίσουν οι μαθητές την απήχηση/επιρροή του ποιητικού έργου του Μ. Αναγνωστάκη στους σύγχρονους και τους μεταγενέστερους αναγνώστες του.
- Να κατανοήσουν ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της μεταπολεμικής ποίησης με σημείο αναφοράς το έργο του Μ. Αναγνωστάκη.
- Να γνωρίσουν πως η ποίηση επηρεάζεται από την εποχή δημιουργίας της και μάλιστα να το διαπιστώσουν έμπρακτα μέσα από τον εντοπισμό των κοινωνικών και πολιτικών συγκρούσεων, καθώς και της ιδεολογικής σύγχυσης της εποχής, όπως αποτυπώνονται στο ποιητικό έργο του συγκεκριμένου ποιητή.

Γραμματισμοί

- Να μπορούν οι μαθητές να διαχειριστούν το περιβάλλον μιας ιστοεξερεύνησης (τυπικό παράδειγμα διδακτικής μεθοδολογίας με τη συνδρομή των ΤΠΕ) και να ακολουθήσουν τη διδακτική της πορεία, με απώτερο στόχο να αναρωτηθούν/διαπιστώσουν την προστιθέμενη αξία της συνεισφοράς των ΤΠΕ στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας.

- Να μπορούν να αξιοποιήσουν με κριτικό τρόπο τις πληροφορίες που θα αντλήσουν από το διαδίκτυο για τον εν λόγω ποιητή και το έργο του.
- Να μπορούν να αναρτούν τις απόψεις/εργασίες τους σε διαδικτυακό περιβάλλον ψηφιακής τάξης (λ.χ. moodle, edmodo), καθώς και να σχολιάζουν τις δραστηριότητες/ασκήσεις των συμμαθητών τους, εκμεταλλευόμενοι τη δυνατότητα ανατροφοδότησης που παρέχουν αυτού του είδους οι εφαρμογές.
- Να μπορούν να δημιουργήσουν οι ίδιοι και να δημοσιεύσουν ένα ψηφιακό βιβλίο για τον Μ. Αναγνωστάκη, επιχειρώντας να ανθολογήσουν ποιήματά του.

Διδακτικές πρακτικές

Η καλλιέργεια της συνεργασίας των μαθητών και η εμπλοκή τους με ενεργητικό τρόπο στη μαθησιακή διαδικασία αποτελεί μια από τις βασικές επιδιώξεις του παρόντος σεναρίου, κάτι που «εξασφαλίζεται με αβίαστο τρόπο στα πλαίσια της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας» (Ματσαγγούρας 1995: 14). Η υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σηματοδοτεί για τον εκπαιδευτικό έναν διαφορετικό ρόλο από τον παραδοσιακό. Έτσι, σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του σεναρίου ο εκπαιδευτικός συμμετέχει πολύ διακριτικά ως έμπειρος σύμβουλος, που βοηθά τους μαθητές να εντοπίσουν τις πηγές και, όταν του ζητηθεί, βοηθά τους μαθητές να διευκρινίσουν σημεία σύγχυσης. Ακόμη, αν οι ομάδες παρουσιάσουν προβλήματα συνεργασίας ή δηλώνουν αδυναμία να ξεπεράσουν τα όποια ερευνητικά προβλήματα, ο εκπαιδευτικός δεν αναλαμβάνει να λύσει τα προβλήματα αυτά αλλά υποδεικνύει πιθανούς τρόπους επίλυσής τους (Ματσαγγούρας 1995: 113).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στο σχολικό εγχειρίδιο των *Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* της Γ' Λυκείου υπάρχουν τρεις επιλογές από το ποιητικό έργο του Μ. Αναγνωστάκη, τα ποιήματα: «Θεσσαλονίκη, Μέρης του 1969 μ.Χ.», «Επιτύμβιον» και «Νέοι της Σιδώνας, 1970».

Στον φιλόλογο της τάξης προτείνονται οδηγίες διδασκαλίας για τα ποιήματα «Νέοι της Σιδώνας, 1970» και «Θεσσαλονίκη, Μέρη του 1969 μ.Χ.». Πιο συγκεκριμένα, για το πρώτο ποίημα επισημαίνονται ως άξια μελέτης/αναφοράς η συνομιλία του ποιήματος με το καβαφικό αντίστοιχο, η ανάμειξη της καθημερινής γλώσσας με τις στερεότυπες λόγιες εκφράσεις και η πολιτική τόλμη του ποιητή, ενώ για το δεύτερο ποίημα προτείνονται η επισήμανση της πολιτικής πρόθεσης του ποιήματος, η ανίχνευση αυτοαναφορικών και ετεροαναφορικών στοιχείων και η αναζήτηση στοιχείων προφορικότητας (Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο, 2009: 194). Από την άλλη πλευρά, στο [βιβλίο του εκπαιδευτικού](#) (σελ. 35-46) υπάρχει αναφορά σε εργοβιογραφικά στοιχεία και στην κριτική που έχει ασκηθεί στο έργο του Αναγνωστάκη. Όλα τα παραπάνω, καθώς και το γεγονός ότι ο Μ. Αναγνωστάκης αποτελεί έναν από τους αντιπροσωπευτικούς ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, αποτέλεσαν το έναυσμα για τη σύνταξη του συγκεκριμένου σεναρίου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η μελέτη ενός ή περισσοτέρων ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη αποτελεί μια εκ των ουκ άνευ επιλογή των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Λυκείου. Η επιλογή αυτή συνήθως συνδυάζεται με τη χρονική περίοδο γύρω από την εορταστική επέτειο του Πολυτεχνείου ή σχετίζεται με την επιλογή ενδεικτικών κειμένων από τους ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Συνεπώς, η προσέγγιση της ζωής και του έργου του ποιητή με τη συνδρομή μιας ιστοεξερεύνησης, δημιουργημένης για τον σκοπό αυτό, θα διευρύνει τις γνώσεις των μαθητών για τον συγκεκριμένο ποιητή, ενώ ταυτόχρονα θα συνδράμει την προσπάθεια να αποκτήσουν νέα εγγράμματη ταυτότητα, καθώς η όλη προσέγγιση στηρίζεται στις ΤΠΕ και επιχειρεί την διαφοροποίηση από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας της λογοτεχνίας, χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα την απομάκρυνσή της από αυτόν ή την απαξίωση του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Το σενάριο έχει δομηθεί με κέντρο βάρους τη χρήση των ΤΠΕ και γίνεται προσπάθεια οι συμμετέχοντες σε αυτό να μετατοπιστούν από τον παραδοσιακό τρόπο μελέτης της λογοτεχνίας. Οι ΤΠΕ είναι παρούσες τόσο στον τρόπο επικοινωνίας των μαθητών μεταξύ τους και με τον εκπαιδευτικό, όσο και στη χρήση εργαλείων του Web2.0 και την αναγωγή της ιστοεξερεύνησης σε κομβικό σημείο της εφαρμογής του. Η επιλογή να εργαστούν οι μαθητές με σημείο αναφοράς μια ιστοεξερεύνηση (WebQuest) σηματοδοτεί τη γνωριμία τους με «ένα τυπικό παράδειγμα διδακτικής μεθοδολογίας που βασίζεται στις ΤΠΕ, με πολύ μεγάλη διάδοση στον Αγγλοσαξωνικό χώρο» (Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, 2013: 53).

Η προσπάθεια αυτή, επομένως, αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς στη διδασκαλία του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας παρατηρείται «σθεναρή αντίσταση στην ενσωμάτωση της καινοτομίας και της χρήσης των ΤΠΕ» (Αποστολίδου 2012: 4). Η σημασία της έγκειται, κυρίως, στο γεγονός ότι επιδιώκεται η ενεργητική εμπλοκή των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας με την πρωτότυπη και ενδεχομένως πρωτόγνωρη για τους μαθητές διδακτική μέθοδο της ιστοεξερεύνησης, γιατί από τη μια αναμένεται η επίδειξη ενδιαφέροντος από την πλευρά τους και από την άλλη η αλλαγή της βεβαιότητάς τους για τον τρόπο μελέτης της λογοτεχνίας.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

Μανόλης Αναγνωστάκης, «[Θεσσαλονίκη, Μέρης του 1969 μ.Χ.](#)»

Μανόλης Αναγνωστάκης, «[Επιτύμβιον](#)»

Μανολης Αναγνωστάκης, «[Νέοι της Σιδώνας, 1970](#)»

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Μανόλης Αναγνωστάκης, [Ποιήματα](#) (Ανθολογία ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη σε προσωπική ιστοσελίδα) [16/1/2014]

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Βαϊλάκης, Γ. [Μανόλης Αναγνωστάκης-Η συνείδηση μιας γενιάς](#). *Έθνος.gr*. [16/1/2014]

Καλαμαρά, Β. 2011. [Αναγνωστάκης αυτοβιογραφούμενος](#). *Ελευθεροτυπία-Enet.gr*, 22-6-2011. [16/1/2014]

Μπουκαλάς, Π. [Επιτάφια ποίηση του Μανόλη Αναγνωστάκη](#), *Η Καθημερινή-Αρχείο πολιτισμού*, 28-06-2005 [16/1/2014]

Πλαχούρης, Γ. 2000. [Ο πολιτικός ποιητής Μ. Αναγνωστάκης](#). Περ. «νέο επίπεδο» 32: 45-48. [16/1/2014]

Χατζηστεργίου, Γ.Μ. 2002. [Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση της Ελλάδας](#). *Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ* 2209, 29-07-2002. [16/1/2014]

[Μανόλης Αναγνωστάκης 1925 – 2005](#). *Σαν Σήμερα .gr*. [16/1/2014]

[Η μεταπολεμική ανασυγκρότηση της Ελλάδας \(1950 - 1974\)](#) [16/1/2014]

[Μανόλης Αναγνωστάκης, Νόρα Αναγνωστάκη – Το αληθινό πρόσωπο των ποιητών](#), *Ενενήντα Επτά-Το Περιοδικό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας*, τεύχος 7ο [16/1/2014]

[Αφιέρωμα στον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη](#), διαδικτυακό περιοδικό *LiFO*, 10-03-2014 [16/1/2014]

[Μανόλης Αναγνωστάκης: Ο μεγάλος ποιητής της ήττας \(Αφιέρωμα\)](#), διαδικτυακό περιοδικό *The insider* 9-03-2013 [16/1/2014]

Βίντεο

[Παρασκήνιο: Μανόλης Αναγνωστάκης](#), [πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ] [16/1/2014]

Τραγούδια-Αναγνώσεις

Δίσκος [Μπαλλάντες](#) (1975), μουσική: Μίκης Θεοδωράκης, ποίηση: Μ. Αναγνωστάκης, ερμηνεία: Πέτρος Πανδής, Μαργαρίτα Ζορμπαλά. [16/1/2014]

«[Μιλώ](#)». Από τον δίσκο *Αρκαδία 6- Αρκαδία 8* (1974), μουσική: Μίκης Θεοδωράκης, ποίηση: Μ. Αναγνωστάκης, ερμηνεία: Μαρία Φαραντούρη [16/1/2014]

[Ο Μανόλης Αναγνωστάκης διαβάζει Αναγνωστάκη](#) (1977) [16/1/2014]

[Η απόφαση-Μανόλης Αναγνωστάκης](#) (ανάγνωση ποιήματος από τον ίδιο τον ποιητή) [16/1/2014]

Ιστοσελίδες

Ανεμόσκαλα: [Μανόλης Αναγνωστάκης](#),

Βικιπαίδεια: [Μανόλης Αναγνωστάκης](#) [16/1/2014]

[Book Builder](#), [Isuu](#), [youblisher](#), [Yudu](#), [Yumpu](#) (ιστότοποι δημιουργίας ψηφιακού βιβλίου)

Εθνικό Κέντρο Βιβλίου: [Μανόλης Αναγνωστάκης](#) [16/1/2014]

e-yliko: [Δικτυακή Βιβλιογραφία Συγγραφείς – Μανόλης Αναγνωστάκης](#)

Facebook: [Σελίδα του Μ. Αναγνωστάκη](#) [16/1/2014]

[Πλατφόρμα ιστοεξερευνήσεων OpenWebQuest](#) [16/1/2014]

Poetry International Rotterdam: [Manolis Anagnostakis](#) [16/1/2014]

Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού: [Μανόλης Αναγνωστάκης](#)

stixoi.info: [Στίχοι ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη που μελοποιήθηκαν](#) [16/1/2014]

Ψηφιακό Σχολείο: [Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία](#) [16/1/2014]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η διδακτική ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το έργο του Μ. Αναγνωστάκη με σημείο αναφοράς το σχολικό βιβλίο υπό τη μορφή των δύο εκδοχών του, (α) της έντυπης που οι μαθητές κρατούν στα χέρια τους και (β) της ψηφιακής/διαδραστικής/εμπλουτισμένης μορφής του εντός του [Ψηφιακού Σχολείου](#). Ο εκπαιδευτικός υποδεικνύει, αρχικά, τα ποιήματα του Μ. Αναγνωστάκη που βρίσκονται στο σχολικό εγχειρίδιο, [«Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»](#), [«Επιτύμβιον»](#) και [«Νέοι της Σιδώνας, 1970»](#), ζητά από έναν ή περισσότερους μαθητές από κάθε ομάδα να τα διαβάσει/ουν, ηχογραφώντας την ανάγνωση αυτή με ένα μικρόφωνο ως αρχείο ήχου στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η ανάγνωση των ποιημάτων γίνεται με στόχο (α) να πραγματοποιηθεί, στη συνέχεια, σύγκριση μεταξύ αυτής και της ανάγνωσης των ίδιων ποιημάτων από τον ποιητή και (β) να χρησιμοποιηθεί το συγκεκριμένο αρχείο ήχου στη δημιουργία του παραδοτέου της κάθε ομάδας. Οι αναγνώσεις αυτές αποτελούν την πρώτη προσέγγιση του ποιητικού έργου του Αναγνωστάκη από τους μαθητές και καταδεικνύουν, από την επιλογή ύφους και τον επιτονισμό συγκεκριμένων λέξεων, τον τρόπο με τον οποίο εισπράττουν/κατανοούν τα μηνύματα του ποιητικού του έργου στην εποχή μας. Με αφορμή τις αναγνώσεις αυτές ο εκπαιδευτικός ξεκινά μια σύντομη συζήτηση για να διατυπώσουν οι μαθητές τις απόψεις τους σχετικά με το ποια μπορεί να είναι η απήχηση ή ο προβληματισμός που γεννά» το έργο του συγκεκριμένου ποιητή στη σύγχρονη εποχή. Οι απόψεις των μαθητών θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια, όταν θα διερευνήσουν την απήχηση και τον προβληματισμό του ποιητικού αυτού έργου στην εποχή του, για να διαπιστώσουν έμπρακτα, μέσω της σύγκρισης, πως η ποίηση και η λογοτεχνία εν γένει, επηρεάζεται από την εποχή δημιουργίας της και δύναται να αναδείξει συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες.

Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του Laptop και του video projector, ο εκπαιδευτικός προβάλλει στον πίνακα της τάξης τα ίδια ποιήματα, με τη μορφή που έχουν αναρτημένα στην ενότητα του Ψηφιακού Σχολείου με τίτλο «[Διαδραστικά βιβλία μαθητή, Εμπλουτισμένα HTML](#)». Με την επιλογή αυτή υπηρετείται διττός στόχος. Από τη μια, οι μαθητές γνωρίζουν την ύπαρξη της ψηφιακής εκδοχής του βιβλίου που κρατούν στα χέρια τους. Από την άλλη, γνωρίζουν τα διαδραστικά βιβλία που σύμφωνα με τον τίτλο της ιστοσελίδας απευθύνονται σε αυτούς και διαπιστώνουν πόσο διαφέρει η ανάγνωση του ίδιου κειμένου, όταν γίνεται από έντυπο και όταν γίνεται από την οθόνη ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθώς η ανάγνωση δεν είναι πια ευθύγραμμη αλλά μπορούν οι ίδιοι να αλλοιώσουν/διαμορφώσουν τη σειρά της, επιλέγοντας κάποιους υπερσυνδέσμους που βρίσκονται εντός του κειμένου.

Προχωρώντας ακόμη περισσότερο ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να εντοπίσουν σημεία στα οποία διαφέρουν οι δύο εκδοχές των ποιημάτων (τρεις εκδοχές αν συνυπολογιστεί και η μορφή τους στον ιστοχώρο του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, που μαζί με την ανάγνωση εκάστου των ποιημάτων από τον ίδιο τον ποιητή προσφέρονται ως υπερσύνδεσμος δίπλα στον τίτλο του κάθε ποιήματος) και αν κάποια εκδοχή υπερτερεί σε κάποια σημεία και γιατί. Τα συμπεράσματα/απόψεις των μαθητών καταγράφονται στον πίνακα της τάξης και φωτογραφίζονται, για να χρησιμοποιηθούν ως ένα από τα θέματα συζήτησης της τελευταίας διδακτικής ώρας. Με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα επιδιώκεται να γνωρίσουν οι μαθητές κάποιους ιστοχώρους που αφορούν τη μελέτη της λογοτεχνίας και με την καταγραφή των απόψεών τους και τη συζήτηση που ακολουθεί επιδιώκεται ο αναστοχασμός των μαθητών για τη σύγκριση της ανάγνωσης/μελέτης ενός λογοτεχνικού έργου σε έντυπη και σε ψηφιακή μορφή, προκειμένου να φανεί ποια μορφή επιλέγουν οι ίδιοι. Στη συγκεκριμένη συζήτηση δεν είναι αυτονόητο πως οι μαθητές θα προκρίνουν την ψηφιακή μορφή, αν και η επιλογή αυτή μοιάζει ως η αναμενόμενη.

Τέλος, ο εκπαιδευτικός δείχνει το περιεχόμενο των υπερσυνδέσμων σε κάθε ποίημα. Η σύνδεση με το Σπυδαστήριο του Νέου Ελληνισμού, περιγραφή της οποίας προηγήθηκε, υπάρχει σε όλα τα ποιήματα. Ακόμη, στο πρώτο προσφέρονται ως παράλληλα τα κείμενα: (α) Γιώργου Σεφέρη, «Με τον τρόπο του Γ.Σ.» και (β) Μανόλη Αναγνωστάκη, «Ο Πόλεμος»· στο δεύτερο τα: (α) Τίτου Πατρίκιου, «Μπαλλάντα ενός μικρού γραφειοκράτη» και (β) Διονύση Σαββόπουλου, «Πολιτευτής» και στο τρίτο το κείμενο του Μανόλη Αναγνωστάκη, «Επίλογος». Με την παρουσίαση των υπερσυνδέσμων από τον εκπαιδευτικό επιδιώκεται η υλοποίηση δύο στόχων. Από τη μια, επιδιώκεται να γνωρίσουν οι μαθητές πως οι ιστοχώροι που έχουν δημιουργηθεί με σημείο αναφοράς το σχολικό εγχειρίδιο ουσιαστικά προτείνουν μέσω της επιλογής παράλληλου κειμένου μια πρόταση προσέγγισης και ερμηνείας του συγκεκριμένου ποιήματος. Από την άλλη, επιδιώκεται να γνωρίσουν πως η όποια πρόταση προσέγγισης δεν αποτελεί μονόδρομο και πως οι ίδιοι, ως αναγνώστες, μπορούν να διαφοροποιηθούν και να «εισπράξουν» από το ποίημα προβληματισμό που απηχεί στη σύγχρονη εποχή και όχι στην εποχή δημιουργίας του, επιβεβαιώνοντας έτσι και τη διαχρονική αξία ενός έργου τέχνης.

Για να ολοκληρωθεί η πρώτη διδακτική ώρα, ο εκπαιδευτικός αναπαράγει διαδοχικά την ηχογραφημένη ανάγνωση που πραγματοποιήθηκε στην αρχή της ώρας από τους μαθητές και αμέσως μετά την ηχογραφημένη ανάγνωση κάθε ποιήματος από τον ίδιο τον ποιητή. Ζητά από τους μαθητές μετά τις δύο αυτές ακροάσεις (ανάγνωση ποιήματος από μαθητή και ανάγνωση ποιήματος από τον ποιητή) να προβληματιστούν για το ύφος, τον επιτονισμό κάποιων λέξεων, τη σημασία των σημείων στίξης και να διατυπώσουν τις απόψεις τους για το ποια στοιχεία επέλεξε να τονίσει κάθε αναγνώστης και αν οι όποιες επιλογές σχετίζονται με τις συνθήκες ζωής της κάθε εποχής (του ποιήματος και των μαθητών). Με αφορμή τις όποιες διαφορές ο εκπαιδευτικός συζητά με τους μαθητές σχετικά με την απήχηση/επιρροή που μπορεί να έχει ένα ποιητικό έργο, όπως αυτό του Αναγνωστάκη, στους σύγχρονους και τους μεταγενέστερους αναγνώστες του. Με την επιλογή αυτή επιδιώκεται να μπορέσουν οι

μαθητές να συνειδητοποιήσουν πως δεν υπάρχει καλύτερη ή χειρότερη ανάγνωση, σωστή ή λάθος προσέγγιση αλλά ανάλογα με την εποχή και τον αναγνώστη η ανάγνωση και η προσέγγιση ενός λογοτεχνικού έργου μπορεί να είναι, απλώς, διαφορετική.

2^η διδακτική ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, χωρίζονται σε πέντε (5) ομάδες και κάθονται ανά ομάδα στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Ανοίγουν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή της ομάδας τους, και εισέρχονται (log in) στην ψηφιακή τάξη (σε περιβάλλον moodle, edmodo ή σε αντίστοιχες διαδικτυακές πλατφόρμες) με τον λογαριασμό του ενός εκ των μελών της ομάδας. Εκεί δεν υπάρχουν αναρτημένα φύλλα εργασίας των ομάδων, καθώς η πορεία/διαδικασία που θα ακολουθήσει η κάθε ομάδα και οι εργασίες/δραστηριότητες που θα υλοποιήσει βρίσκονται αναρτημένες στην ιστοεξερεύνηση που έχει δημιουργήσει ο εκπαιδευτικός. Η ψηφιακή τάξη χρησιμοποιείται, επομένως, ως δικτυακός χώρος απόθεσης/ανάρτησης των εργασιών των ομάδων και ανταλλαγής απόψεων ή/και αξιολόγησης των εργασιών, ώστε να λαμβάνουν οι μαθητές ανατροφοδότηση. Τη διαδικτυακή διεύθυνση της ιστοεξερεύνησης την έχει ήδη αναρτήσει ο εκπαιδευτικός στην ψηφιακή τάξη, για να μπορούν στο εξής να ανατρέχουν σε αυτήν οι μαθητές όποτε το επιθυμούν, ακόμη και από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή του σπιτιού τους.

Για τις ανάγκες σχεδιασμού και σύνταξης του παρόντος σεναρίου δημιουργήθηκε μια ιστοεξερεύνηση στην πλατφόρμα OpenWebQuest ([εδώ](#)). Η επιλογή της συγκεκριμένης πλατφόρμας έγινε λόγω του φιλικού περιβάλλοντος και της ευχρηστίας διαχείρισής της.

Ο εκπαιδευτικός, που όπως αναφέρθηκε στις προϋποθέσεις υλοποίησης έχει ήδη κάνει λόγο για την ιστοεξερεύνηση, δίνει στους μαθητές του τμήματος δέκα περίπου λεπτά, για να περιηγηθούν στην ιστοεξερεύνηση που, τώρα πια, τους αφορά άμεσα και με την οποία θα ασχοληθούν κατά τις επόμενες διδακτικές ώρες. Προτείνει, μάλιστα, να μην επικεντρώσουν τα μέλη κάθε ομάδας την προσοχή τους

αποκλειστικά στις δραστηριότητες της ομάδας τους αλλά να δουν τους άξονες διερεύνησης και των άλλων ομάδων και να διατυπώσουν τη γνώμη τους ή τις απορίες τους για όσα δεν κατανοούν επαρκώς. Με την επιλογή αυτή επιδιώκεται οι μαθητές από τη μια να γνωρίσουν, στην πράξη πια, το περιβάλλον της ιστοεξερεύνησης και από την άλλη να αρχίσουν να κατανοούν τη φιλοσοφία της διδακτικής πορείας που η ιστοεξερεύνηση υιοθετεί, ώστε στη συνέχεια, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της συγκεκριμένης εφαρμογής. Έτσι, επιλύοντας εξ αρχής τις όποιες απορίες τους και υιοθετώντας την προτεινόμενη πορεία της ιστοεξερεύνησης, μετά το τέλος της εφαρμογής θα είναι σε θέση να αναστοχαστούν για την προστιθέμενη αξία της ιστοεξερεύνησης στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας.

Έπειτα, δίνονται οι τελευταίες διευκρινίσεις από τον εκπαιδευτικό για τα πεδία έρευνας των ομάδων και κάθε ομάδα ξεκινά να ασχολείται με τις δραστηριότητές της. Οι ομάδες μελετούν τις διαδικτυακές πηγές που τις αφορούν και έχουν την υποχρέωση στο τέλος της τρίτης διδακτικής ώρας να αναρτήσουν από ένα αρχείο προγράμματος επεξεργασίας κειμένου σχετικό με το θέμα του πεδίου της έρευνάς τους. Στο σημείο αυτό γίνεται σαφές από τον εκπαιδευτικό ότι οι ομάδες στο τέλος της κάθε διδακτικής ώρας έχουν την υποχρέωση να αναρτούν το υλικό που έχουν δημιουργήσει στην ψηφιακή τους τάξη και ταυτόχρονα να το αποθηκεύουν στον σκληρό δίσκο του ηλεκτρονικού τους υπολογιστή, για να μπορούν να συνεχίζουν την εργασία τους στο ίδιο αρχείο κατά τις επόμενες συναντήσεις.

Η πρώτη ομάδα μελετά τα κείμενα: [Μανόλης Αναγνωστάκης – Χρονολόγιο](#), από την Ανεμόσκαλα, [Μανόλης Αναγνωστάκης](#), από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, [Μανόλης Αναγνωστάκης 1925-2005](#), από την Τράπεζα Πληροφοριών του *Σαν Σήμερα.gr*, [Μανόλης Αναγνωστάκης - Η συνείδηση μιας γενιάς](#), από τη διαδικτυακή έκδοση εφημερίδας *Έθνος* και συντάσσει ένα κείμενο για τη ζωή του ποιητή.

Η δεύτερη ομάδα μελετά τα κείμενα: [Μανόλης Αναγνωστάκης – Χρονολόγιο](#), από την Ανεμόσκαλα, [Η μεταπολεμική ανασυγκρότηση της Ελλάδας \(1950 - 1974\)](#),

Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση της Ελλάδας και συνθέτει ένα κείμενο για την εποχή του ποιητή.

Η τρίτη ομάδα μελετά/παρατηρεί τα: Μανόλης Αναγνωστάκης, από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Μπαλλάντες, «Μιλώ», Στίχοι ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη που μελοποιήθηκαν, Ο Μανόλης Αναγνωστάκης διαβάζει Αναγνωστάκη (1977), «Η απόφαση» - Μανόλης Αναγνωστάκης, Μανόλης Αναγνωστάκης, Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, και συνθέτει ένα κείμενο για το έργο του, τα μελοποιημένα του ποιήματα και τις αναγνώσεις των ποιημάτων του συγκεκριμένου ποιητή.

Η τέταρτη ομάδα μελετά τα κείμενα: Μανόλης Αναγνωστάκης – Εργοβιογραφικό, από την Ανεμόσκαλα, Ο πολιτικός ποιητής Μ. Αναγνωστάκης, του Γ. Πλαχούρη, Επιτάφια ποίηση του Μανόλη Αναγνωστάκη, του Παντελή Μπουκαλά, Αναγνωστάκης αυτοβιογραφούμενος, του Βασίλη Καλαμαρά και συντάσσει ένα κείμενο για την κριτική που έχει ασκηθεί στο έργο του.

Τέλος, η πέμπτη ομάδα μελετά/παρατηρεί τα: Παρασκήνιο – Μανόλης Αναγνωστάκης, Μανόλης Αναγνωστάκης, Νόρα Αναγνωστάκη – Το αληθινό πρόσωπο των ποιητών, Δικτυακή Βιβλιογραφία, Συγγραφείς – Μανόλης Αναγνωστάκης, Μανόλης Αναγνωστάκης, σελίδα του Μ. Αναγνωστάκη στο Facebook, Manolis Anagnostakis, Αφιέρωμα στον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη, Μανόλης Αναγνωστάκης: Ο μεγάλος ποιητής της ήττας (Αφιέρωμα) (βλ. παραπάνω *Κείμενα*) και συνθέτει ένα κείμενο για το πώς παρουσιάζουν τον ποιητή κάποια τηλεοπτικά αφιερώματα και ιστοσελίδες που έχουν ως θέμα τον ίδιο και το έργο του.

3^η διδακτική ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου και κάθονται ανά ομάδα στους σταθμούς εργασίας. Ανοίγουν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή της ομάδας τους και συνεχίζουν την εργασία από το σημείο που την άφησαν στο τέλος της προηγούμενης ώρας. Όταν ολοκληρώσουν το κείμενό τους το αναρτούν στην ψηφιακή τάξη, για να έχουν όλοι οι μαθητές πρόσβαση και να μπορούν να

ανατρέξουν σε αυτό, όταν οι ίδιοι επιθυμούν, ακόμη και από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή του σπιτιού τους. Προτείνεται στους μαθητές να μελετήσουν τις εργασίες όλων των ομάδων, για να γνωρίσουν όλα όσα αξιολόγησαν ως σημαντικά για τη ζωή και το έργο του ποιητή οι συμμαθητές τους και έτσι να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στη συζήτηση που θα ακολουθήσει στην αίθουσα διδασκαλίας κατά την επόμενη διδακτική ώρα. Επίσης, ανακοινώνεται στις ομάδες ότι, για τις ανάγκες της παρουσίασης της εργασίας τους στην ολομέλεια, μπορούν, αν το επιθυμούν, να δημιουργήσουν και ένα αρχείο με λογισμικό παρουσίασης.

Με την επιλογή της μελέτης των εργασιών όλων των ομάδων επιδιώκεται αρχικά να έλθουν όλοι οι μαθητές σε επαφή με το υλικό που συγκεντρώθηκε από τις ομάδες εργασίας για τον Αναγνωστάκη σε σχέση με τους συγκεκριμένους άξονες διερεύνησης. Ακόμη, επιδιώκεται να αποκτήσουν οι μαθητές τη δεξιότητα να αναρτούν αρχεία αλλά και σχόλια στο περιβάλλον της ψηφιακής τάξης, γεγονός που, εκτός της ανατροφοδότησης που λαμβάνουν ή παρέχουν στους υπόλοιπους, τους εισάγει και στη λογική των εργαλείων/περιβαλλόντων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σε καμιά περίπτωση δεν επιχειρείται διδασκαλία του μαθήματος εξ αποστάσεως, παρά μόνο η χρήση της πλατφόρμας ψηφιακής τάξης ως αποθετηρίου και χώρου ανατροφοδότησης των μαθητών. Ωστόσο, η προτροπή να μελετηθούν οι εργασίες από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή του σπιτιού των μαθητών, τους εισάγει στη γνώση των περιβαλλόντων εξ αποστάσεως και ασύγχρονης μάθησης και έτσι ο κάθε μαθητής από μέλος της ομάδας μετακινείται σε μια νέα ταυτότητα, του μέλους της ψηφιακής τάξης, στην οποία μπορεί να αναρτήσει υλικό, να σχολιάσει υλικό άλλων, ακόμη και να ανοίξει καινούριο νήμα συζήτησης διατυπώνοντας κάποιο προβληματισμό του.

4^η διδακτική ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Οι μαθητές έρχονται στην αίθουσα διδασκαλίας, όπου η κάθε ομάδα με τη συνδρομή του Laptop και του video projector προβάλλει/παρουσιάζει στον πίνακα της τάξης την εργασία της, επεξηγώντας στην ολομέλεια τον τρόπο που εργάστηκε και τη διαδικασία υλοποίησης του πονήματός της. Μετά από κάθε παρουσίαση δίνεται

χρόνος να διατυπωθούν ερωτήματα αλλά και σχόλια από τους άλλους μαθητές προς τα μέλη της κάθε ομάδας σχετικά με το περιεχόμενο της εργασίας τους. Σκοπός της δραστηριότητας αυτής είναι να προσφέρει στην ομάδα την ευκαιρία να ικανοποιήσει τη φυσική τάση της ανακοίνωσης και παρουσίασης του έργου της και παράλληλα να προσφέρει σε κάθε ομάδα την ευκαιρία να κρίνει το έργο των άλλων ομάδων σε σχέση με το δικό της. Με τον τρόπο αυτό η όλη διαδικασία προσφέρει ανατροφοδότηση αλλά και ευκαιρίες προβληματισμού (Ματσαγγούρας 1995: 87).

Κατά τη διάρκεια της διδακτικής αυτής ώρας μέσω των παρουσιάσεων και της συζήτησης που ξεκινά ο εκπαιδευτικός με αφορμή τις εργασίες που αναρτήθηκαν από τις ομάδες στην ψηφιακή τάξη επιδιώκονται τρεις συγκεκριμένοι στόχοι. Ο πρώτος έχει να κάνει με το περιεχόμενο των εργασιών των ομάδων, καθώς πρέπει να διαπιστωθεί η ποιοτική αναζήτηση, επιλογή και ανάρτηση υλικού με βάση τους άξονες διερεύνησης, γιατί το εν λόγω υλικό θα χρησιμοποιηθεί από όλες τις ομάδες κατά τη δημιουργία του ψηφιακού βιβλίου τους στη συνέχεια. Ο δεύτερος έχει να κάνει με τη διαδικασία/πορεία υλοποίησης των εργασιών. Πιο συγκεκριμένα, η συζήτηση αποσκοπεί στο να διαπιστωθεί αν οι μαθητές μέσω των οδηγιών της ιστοεξερεύνησης είχαν σαφείς οδηγίες και κατανόησαν επαρκώς το τι έπρεπε να πράξουν ή αντιμετώπισαν προβλήματα και έπρεπε να απευθυνθούν στον εκπαιδευτικό για περαιτέρω οδηγίες. Τέλος, ο τρίτος στόχος έχει να κάνει με την ενίσχυση της επικοινωνίας και της ανατροφοδότησης μεταξύ των ομάδων. Επειδή υπάρχει το ενδεχόμενο οι μαθητές να μην είναι πολύ εξοικειωμένοι ή λόγω τάξης να μην είναι πολύ πρόθυμοι να σχολιάσουν τις εργασίες των άλλων μαθητών μέσα από το περιβάλλον της ψηφιακής τάξης, η συζήτηση που διεξάγεται εντός της αίθουσας διδασκαλίας δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν όλοι τη δουλειά των ομάδων και να τη σχολιάσουν.

5^η διδακτική ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Μετά την παρουσίαση των εργασιών τους στην αίθουσα διδασκαλίας οι μαθητές επιστρέφουν στο εργαστήριο πληροφορικής και συνεχίζουν με τις δραστηριότητες,

κοινές πια για όλες στις ομάδες, που υποδεικνύει η ιστοεξερεύνηση. Έτσι, όλες οι ομάδες μελετούν ποιήματα του Μ. Αναγνωστάκη από τους δικτυακούς τόπους: [Μανόλης Αναγνωστάκης](#) (Ανεμόσκαλα-Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα), [Μανόλης Αναγνωστάκης](#) (Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού), [Μανόλης Αναγνωστάκης – Ποιήματα](#) (ανθολογία ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη σε προσωπική ιστοσελίδα) και αποφασίζουν από κοινού ποια από τα ποιήματα που μελέτησαν θα κατατάξουν στην ανθολογία που θα δημιουργήσουν. Με τη συγκεκριμένη επιλογή επιδιώκεται οι μαθητές να γνωρίσουν το ποιητικό έργο του Αναγνωστάκη μέσα από ιστότοπους που αφορούν τη μελέτη της λογοτεχνίας και συνεργαζόμενοι στο πλαίσιο των ομάδων να συναποφασίσουν για την επιλογή κάποιων ποιημάτων, τα οποία θεωρούν αντιπροσωπευτικά από το έργο του ποιητή, σύμφωνα με όσα ήδη γνώριζαν ή/και με όσα «έμαθαν» κατά τη διάρκεια της παρούσας εφαρμογής είτε από τη δική τους διερεύνηση είτε από τη μελέτη του υλικού που επέλεξαν και ανάρτησαν οι υπόλοιπες ομάδες.

Το παραδοτέο όλων των ομάδων στο τέλος της έκτης διδακτικής ώρας είναι η δημιουργία/κατασκευή ενός ψηφιακού βιβλίου. Για να υπάρχει ενός είδους ομοιομορφία και να διευκολυνθεί έτσι και η αξιολόγηση της δραστηριότητας τόσο από τους ίδιους τους μαθητές, όσο και από τον εκπαιδευτικό, στο ψηφιακό βιβλίο, που θα παραδοθεί, θα περιέχονται: (α) μια εισαγωγή των μελών της ομάδας, όπου τεκμηριώνεται η επιλογή των συγκεκριμένων ποιημάτων, (β) μια αναφορά στη ζωή του ποιητή (άντληση στοιχείων από την εργασία της πρώτης ομάδας), (γ) μια αναφορά στην εποχή του ποιητή (άντληση στοιχείων από την εργασία της δεύτερης ομάδας), (δ) μια αναφορά στο έργο του ποιητή, τη μελοποίηση και ανάγνωση ποιημάτων του (άντληση στοιχείων από την εργασία της τρίτης ομάδας), (ε) μια αναφορά στην κριτική που ασκήθηκε στο έργο του ποιητή (άντληση στοιχείων από την εργασία της τέταρτης ομάδας), (στ) μια αναφορά στις τηλεοπτικές εκπομπές και τις ιστοσελίδες που έχουν αφιερώματα στον ποιητή (άντληση στοιχείων από την εργασία της πέμπτης ομάδας) και τέλος, (ζ) πέντε έως είκοσι ποιήματα επιλεγμένα

από τους μαθητές, τα οποία θεωρούνται από τους ίδιους ως αντιπροσωπευτικά του έργου του ποιητή και ανταποκρίνονται στα κριτήρια επιλογής που αναφέρθηκαν στην εισαγωγή του συγκεκριμένου ψηφιακού βιβλίου.

Για την παραγωγή των συγκεκριμένων κειμένων ο εκπαιδευτικός δίνει κάποιες κατευθύνσεις στους μαθητές ανάλογα με τις εργασίες που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, αναρτηθεί και σχολιαστεί κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα. Ενδεικτικές οδηγίες θα μπορούσαν να είναι οι ακόλουθες. Στην εισαγωγή του βιβλίου οι μαθητές μπορούν, για παράδειγμα, να δηλώσουν ότι επιλέγουν ποιήματα με κριτήριο την απήχησή τους στην εποχή του ποιητή, τα οποία ενδεχομένως αποτυπώνουν παραστατικά την κοινωνικοπολιτική κατάσταση της εποχής και να αναφέρουν χαρακτηριστικά σημεία αυτών των ποιημάτων που τους οδήγησαν σε αυτή την επιλογή. Επίσης, μπορούν να δηλώσουν ότι επιλέγουν λιγότερο γνωστά ποιήματα, με κριτήριο το γεγονός ότι έχουν ή θα μπορούσαν να έχουν μεγαλύτερη απήχηση στους νέους της σύγχρονης εποχής και να αναφέρουν χαρακτηριστικά σημεία τους. Ασφαλώς, δεν αποκλείεται και ο συνδυασμός των δύο προηγούμενων επιλογών. Σχετικά με τις αναφορές στη ζωή, στην εποχή, στο έργο του ποιητή και στην κριτική που ασκήθηκε σε αυτό, καθώς και στις τηλεοπτικές εκπομπές και τις ιστοσελίδες που τον αφορούν, οι μαθητές ουσιαστικά καλούνται να επεξεργαστούν το υλικό των ομάδων σε δεύτερο επίπεδο και να συμπυκνώσουν/περιορίσουν τον όγκο των παρεχόμενων πληροφοριών ή ακόμη και να τον εμπλουτίσουν αν το κρίνουν αναγκαίο. Έχοντας παρακολουθήσει, κατά την προηγούμενη ώρα, τον τρόπο αναζήτησης, συλλογής, αξιολόγησης και ταξινόμησης του εν λόγω υλικού, μπορούν να κάνουν εκ νέου παρεμβάσεις σε αυτό, να αφαιρέσουν ή να προσθέσουν πληροφορίες και να δημιουργήσουν, με αυτό ως αφετηρία, ένα εντελώς νέο κείμενο, ανάλογα με τη δυναμική και το επίπεδο της ομάδας τους. Τέλος, η παράθεση των πέντε έως είκοσι ποιημάτων του έργου του ποιητή πρέπει να γίνει σαφές στους μαθητές ότι δεν μπορεί να είναι τυχαία αλλά θα πρέπει να συνάδει με τα κριτήρια επιλογής που επισημάνθηκαν στην προαναφερθείσα εισαγωγή του ψηφιακού βιβλίου.

Με τις παραπάνω δραστηριότητες επιδιώκεται οι μαθητές να αποκτήσουν τη δεξιότητα να συνθέτουν νέα κείμενα εντός συγκεκριμένου επικοινωνιακού πλαισίου, της δημιουργίας ψηφιακού βιβλίου για τον Μ. Αναγνωστάκη. Τα κείμενα που θα δημιουργηθούν και θα αναρτηθούν στο διαδίκτυο υπό τη μορφή ψηφιακού βιβλίου, αναμένεται οι μαθητές να προσπαθήσουν να τα επιμεληθούν όσο μπορούν περισσότερο και καλύτερα, καθώς, ως χρήστες του διαδικτύου γνωρίζουν ήδη πως όσα αναρτούν στο διαδίκτυο μπορούν να μελετηθούν και να σχολιαστούν από τον κάθε ενδιαφερόμενο. Η δεξιότητα της δημιουργίας ενός ψηφιακού βιβλίου, συνεπώς, δεν αφορά μόνο τον τρόπο κατασκευής και ανάρτησής του. Σχετίζεται και με τη γνώση της «έκθεσης» του συντάκτη/δημιουργού οποιουδήποτε ψηφιακού υλικού στο διαδίκτυο, την οποία, αν δεν την έχουν ήδη αποκτήσει οι μαθητές εκτός σχολείου, καλό είναι να την αποκτήσουν εντός της συγκεκριμένης εφαρμογής, γιατί αφορά τη νέα εγγράμματη ταυτότητα όλων των χρηστών του διαδικτύου.

6^η διδακτική ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά τη διδακτική αυτή ώρα οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου και ολοκληρώνουν τη δημιουργία του ψηφιακού τους βιβλίου. Αφού συγκεντρώσουν το υλικό τους, ο εκπαιδευτικός τους προτείνει κάποιους ιστότοπους δημιουργίας ψηφιακού βιβλίου, όπως <http://bookbuilder.cast.org/>, <http://issuu.com/>, <http://www.youblisher.com/>, <http://yudu.com/>. Τους δείχνει κάποια βασικά χαρακτηριστικά της κάθε εφαρμογής/εργαλείου και απαντά σε πιθανές απορίες τεχνικής φύσης που θα διατυπώσουν οι μαθητές. Αν και τα συγκεκριμένα διαδικτυακά περιβάλλοντα που προτείνονται εδώ είναι πολύ εύκολα στη διαχείριση, δεν αποκλείεται κάποιοι μαθητές είτε λόγω ανασφάλειας είτε λόγω δυσκολίας στη χρήση τους να εκφράσουν απορίες. Αφού κάθε ομάδα επιλέξει το διαδικτυακό περιβάλλον που επιθυμεί για τη δημιουργία του ψηφιακού βιβλίου, αρχίζει τη σύνθεσή του και στη συνέχεια πραγματοποιεί τη δημοσίευσή του. Στην περίπτωση που οι μαθητές δεν είναι πολύ εξοικειωμένοι με τη χρήση εργαλείων Web2.0 ο εκπαιδευτικός τους συμβουλεύει να δημιουργήσουν το κείμενό τους σε πρόγραμμα

επεξεργασίας κειμένου και αφού το αποθηκεύσουν ως αρχείο pdf, τους βοηθά να το δημοσιεύσουν με τη βοήθεια του ιστότοπου <http://www.yumpu.com/el/>.

Με τη δραστηριότητα αυτή επιδιώκεται να αποκτήσουν οι μαθητές τη δεξιότητα της δημιουργίας ενός ψηφιακού βιβλίου. Παρά το γεγονός ότι οι μαθητές αφιερώνουν μέρος της ημέρας τους στην ενασχόληση με το διαδίκτυο δεν είναι βέβαιο ότι γνωρίζουν αντίστοιχα ψηφιακά περιβάλλοντα που έχουν και εκπαιδευτικό προσανατολισμό. Προχωρώντας περισσότερο, ο εκπαιδευτικός μπορεί με αφορμή τη δραστηριότητα αυτή να συζητήσει με τους μαθητές για τα πολλά και διαφορετικά επίπεδα εργασιών που απαιτούνται (αναζήτηση και συλλογή υλικού, αξιολόγηση και ταξινόμησή του, σύνθεση, τελική επιλογή και επιμέλεια, τεχνικές γνώσεις για την ανάρτηση), προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ψηφιακό βιβλίο.

7^η διδακτική ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Κατά τη διδακτική αυτή ώρα οι μαθητές έρχονται στην αίθουσα διδασκαλίας και με τη βοήθεια του Laptop και του video projector παρουσιάζουν ως ομάδες το ψηφιακό τους βιβλίο στην ολομέλεια της τάξης. Κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων κάθε ομάδα αξιολογεί τις υπόλοιπες με βάση το [Φύλλο αξιολόγησης](#) που έχει ήδη διανεμηθεί από τον εκπαιδευτικό (ένα ανά ομάδα). Ο εκπαιδευτικός τονίζει πως η κάθε ομάδα αξιολογεί μόνο τις άλλες ομάδες με βάση τα κριτήρια/άξονες που αναγράφονται στο φύλλο αξιολόγησης. Μετά το τέλος της κάθε παρουσίασης δίνεται λίγος χρόνος για να διατυπωθούν πιθανές απορίες ή σχόλια από την πλευρά των μαθητών των άλλων ομάδων.

Με την παρουσίαση του ψηφιακού βιβλίου της κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης από τη μια επιδιώκεται να αποκτήσουν οι μαθητές τη δεξιότητα να παρουσιάζουν και να υποστηρίζουν το έργο τους, και από την άλλη να συγκρίνουν το δικό τους ομαδικό δημιούργημα με τις δημιουργίες των υπολοίπων ομάδων. Με την ετεροαξιολόγηση των ομάδων, βάσει φύλλου αξιολόγησης, επιδιώκεται από τη μια να γνωρίσουν οι μαθητές πως σε κάθε περίπτωση που αξιολογούν πρέπει να στηρίζονται

σε συγκεκριμένους άξονες/κριτήρια αξιολόγησης και από την άλλη να αποκτήσουν τη δεξιότητα να αξιολογούν στηριζόμενοι σε καθορισμένα κριτήρια.

8^η διδακτική ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Κατά την τελευταία διδακτική ώρα οι μαθητές βρίσκονται στην αίθουσα διδασκαλίας. Αρχικά, ο εκπαιδευτικός με τη βοήθεια του Laptop και του video projector κάνει μια παρουσίαση/αναδρομή που περιλαμβάνει όλα όσα έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια των τελευταίων επτά ωρών στην αίθουσα διδασκαλίας και το εργαστήριο πληροφορικής. Πιο συγκεκριμένα, (α) αναπαράγει τις αναγνώσεις των ποιημάτων από τους μαθητές, (β) παρουσιάζει επιγραμματικά τις εργασίες τους της δεύτερης και τρίτης ώρας, καθώς και (γ) ενδεικτικά σημεία από τα ψηφιακά βιβλία που δημιούργησαν.

Στη συνέχεια, ζητά από τους μαθητές να προβληματιστούν/αναστοχαστούν για το τι άλλαξε κατά τη διάρκεια των τελευταίων ωρών στη διδασκαλία της λογοτεχνίας για αυτούς. Δε δίνει μεγάλη έμφαση στο αν τους άρεσε ή όχι η όλη διαδικασία αλλά κυρίως στο ποιες είναι οι στάσεις και οι δεξιότητες που κλήθηκαν να «αλλάξουν» κατά την πορεία μελέτης με σημείο αναφοράς την ιστοεξερεύνηση. Πιο συγκεκριμένα, ζητά από αυτούς να διατυπώσουν τις απόψεις τους για το αν κατάφεραν να διαχειριστούν με ευκολία/άνεση το περιβάλλον της παρούσας ιστοεξερεύνησης και αν κατόρθωσαν να ακολουθήσουν χωρίς δυσκολίες τη διδακτική της πορεία. Ο απώτερος στόχος αυτής της συζήτησης είναι οι μαθητές αρχικά να αναρωτηθούν και στη συνέχεια να διαπιστώσουν την προστιθέμενη αξία της συνεισφοράς των ΤΠΕ γενικότερα και της ιστοεξερεύνησης πιο συγκεκριμένα στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας.

Τέλος, για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ο εκπαιδευτικός διανέμει δύο δελτία αξιολόγησης, το [Δελτίο αυτοαξιολόγησης μαθητή](#), που αφορά το κάθε μέλος της ομάδας ατομικά και το [Δελτίο αυτοαξιολόγησης της ομάδας](#), που αφορά την ομάδα ως σύνολο, με σκοπό να δοθεί η ευκαιρία να συζητηθούν αναλυτικά τα όποια προβλήματα ανέκυψαν (Ματσαγγούρας 1995: 65).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρατίθεται ένα πλάνο εργασιών των ομάδων αντί φύλλων εργασίας.

Πλάνο εργασιών των ομάδων

1^η διδακτική ώρα, Αίθουσα διδασκαλίας

- Ανάγνωση (από μαθητή/ες) των ποιημάτων του Μ. Αναγνωστάκη που βρίσκονται στο σχολικό εγχειρίδιο και ηχογράφηση των αναγνώσεων.
- Προβολή στον πίνακα της τάξης των ίδιων ποιημάτων, με τη μορφή που έχουν αναρτημένα στην ενότητα του Ψηφιακού Σχολείου.
- Συζήτηση με αφορμή (α) τη σύγκριση των ποιημάτων στην έντυπη και ψηφιακή τους εκδοχή και (β) τη σύγκριση των ηχογραφημένων αναγνώσεων τους από μαθητές και τον ίδιο τον ποιητή.

2^η διδακτική ώρα, Εργαστήριο Πληροφορικής

- Εργασία ομάδων με βάση την ιστοεξερεύνηση. Κάθε ομάδα και ένα πεδίο έρευνας.

3^η διδακτική ώρα, Εργαστήριο Πληροφορικής

- Ολοκλήρωση και δημοσίευση εργασιών.

4^η διδακτική ώρα, Αίθουσα διδασκαλίας

- Παρουσίαση εργασιών ομάδων, ανατροφοδότηση.

5^η διδακτική ώρα, Εργαστήριο Πληροφορικής

- Μελέτη ποιημάτων Μ. Αναγνωστάκη.

6^η διδακτική ώρα, Εργαστήριο Πληροφορικής

- Μελέτη ποιημάτων Μ. Αναγνωστάκη. Δημιουργία ψηφιακού βιβλίου.

7^η διδακτική ώρα, Αίθουσα διδασκαλίας

- Παρουσίαση ψηφιακών βιβλίων ομάδων. Ετεροαξιολόγηση.

8^η διδακτική ώρα, Αίθουσα διδασκαλίας

- Συζήτηση/αναστοχασμός επί της όλης διαδικασίας. Αυτοαξιολόγηση μαθητών και ομάδων.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου υπάρχει η δυνατότητα αντί της ψηφιακής τάξης να δημιουργηθεί ένα άλλο διαδικτυακό περιβάλλον συνεργασίας των μαθητών με τον εκπαιδευτικό, όπως Blog, Wiki, ιστοσελίδα. Ακόμη, αν οι μαθητές είναι πολύ εξοικειωμένοι με τα εργαλεία Web2.0 και έχουν ασχοληθεί στο παρελθόν με ιστοεξερευνήσεις, είναι δυνατόν να τους ζητηθεί να δημιουργήσουν οι ίδιοι μια ιστοεξερεύνηση για τον Μ. Αναγνωστάκη. Τέλος, αντί της δημιουργίας και δημοσίευσης ενός ψηφιακού βιβλίου, μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να δημιουργήσουν μια ψηφιακή αφήγηση για τον ποιητή με το πρόγραμμα Windows Movie Maker ή κάποιο αντίστοιχο.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή του σεναρίου προϋποθέτει τη χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου για τέσσερις διδακτικές ώρες και τη χρήση Laptop και video projector στην αίθουσα διδασκαλίας για τις υπόλοιπες διδακτικές ώρες, προκειμένου να γίνει εφικτή και η υλοποίησή του από εκπαιδευτικούς που δεν έχουν τη δυνατότητα απεριόριστης χρήσης του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου τους. Ακόμη, στην περίπτωση που κάποιος εκπαιδευτικός επιθυμεί να εφαρμόσει το σενάριο αλλά δεν είναι πολύ εξοικειωμένος με τη δημιουργία και διαχείριση ιστοεξερεύνησης μπορεί να κάνει χρήση της δημιουργηθείσας και δημοσιευμένης για τις ανάγκες του σεναρίου ιστοεξερεύνησης.

Σημείωση του συντάκτη: Στο παραπάνω κείμενο, για πρακτικούς λόγους, η χρήση του αρσενικού γραμματικού γένους θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνει και το θηλυκό.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολίδου, Β. 2012. Η λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα των ΤΠΕ: Κυβερνολογοτεχνία και e-books, ψηφιακές κοινότητες αναγνωστών, δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_apostolidou.pdf

[14/07/2013]

Βακαλούδη, Α. 2010. Αρχαίο ελληνικό θέατρο σε σύγκριση με το ιαπωνικό θέατρο Noh-Kyogen και δυνατότητα προέκτασης στην Comedia dell' Arte. Διαθεματική εργασία τύπου WebQuest. *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02. Β' Έκδοση Αναθεωρημένη και εμπλουτισμένη*, 423-428. Στο πλαίσιο «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη», Δ.Π. Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση, ΕΣΠΑ (2007-2013)»

Ματσαγγούρας, Η. 1995. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο (Σχολικό έτος 2009-2010). Αθήνα: ΟΕΔΒ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλο αξιολόγησης

Ως ομάδα αξιολογούμε την εργασία των υπόλοιπων ομάδων, χωρίς να σημειώνουμε βαθμό στη στήλη της δικής μας ομάδας.

Άξονας αξιολόγησης	Ομάδα 1	Ομάδα 2	Ομάδα 3	Ομάδα 4	Ομάδα 5
Η εισαγωγή του βιβλίου είναι επαρκώς τεκμηριωμένη					
Τα στοιχεία για τη ζωή του ποιητή είναι κατατοπιστικά για τον αναγνώστη					
Τα στοιχεία για την εποχή του ποιητή είναι κατατοπιστικά για τον αναγνώστη					
Τα στοιχεία για το έργο του ποιητή είναι κατατοπιστικά για τον αναγνώστη					
Τα στοιχεία για την κριτική στο έργο του ποιητή είναι κατατοπιστικά για τον αναγνώστη					
Τα στοιχεία για τη διαδικτυακή παρουσία του ποιητή είναι κατατοπιστικά για τον αναγνώστη					
Τα ποιήματα που επιλέχθηκαν είναι αντιπροσωπευτικά του έργου του ποιητή					
Η μορφοποίηση, ο συνδυασμός χρωμάτων που επιλέχθηκε, η γενική εικόνα του βιβλίου					
Συνολικός Βαθμός					

Δελτίο αυτοαξιολόγησης μαθητή

Ερώτηση	ΝΑΙ/ ΟΧΙ
Παρείχα πληροφορίες και ιδέες στη συζήτηση εντός της ομάδας;	
Συμμετείχα ενεργά στην έρευνα της ομάδας σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της;	
Συνεργάστηκα με τα άλλα μέλη της ομάδας προσφέροντας βοήθεια;	
Συνέβαλα στη δημιουργία καλού κλίματος στην ομάδα;	
Ζήτησα βοήθεια από τα μέλη της ομάδας μου;	
Είχα σαφή ρόλο στο πλαίσιο της ομάδας;	
Γενικά θεωρώ θετική την εμπειρία μου από τη συμμετοχή μου στην ομάδα;	

Δελτίο αυτοαξιολόγησης ομάδας

Ερώτηση	ΝΑΙ/ ΟΧΙ
Οργανωθήκαμε γρήγορα και μοιράσαμε ρόλους εντός ομάδας;	
Σχεδιάσαμε ένα πλάνο διαχείρισης των υποχρεώσεων της ομάδας;	
Ήμαστε συνεπείς στις υποχρεώσεις μας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας;	
Τηρήσαμε το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα;	
Συνεργαστήκαμε σε καλό κλίμα σε όλη τη διάρκεια ύπαρξης της ομάδας;	
Οι τελικές αποφάσεις για τις εργασίες ήταν αποτέλεσμα διαλόγου;	
Η τελική/συνολική αποτίμηση της λειτουργίας της ομάδας είναι θετική;	